

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

Araştırma Makalesi

<https://dx.doi.org/10.19171/uefad.447592>

Başvuru/Received: 01.08.2018 Kabul/Accepted: 12.11.2018

Ergenlerin Gelecek Beklentilerinin Yordayıcısı Olarak: Psikolojik Semptomlar ve Akademik Başarı

Asiye DURSUN

*Uzman Psikolojik Danışman, Anadolu Üniversitesi Doktora Öğrencisi,
asiyedursun26@hotmail.com, OrcID: 0000-0002-4033-0034*

Murat Sinan ÖZKAN

*Uzman Psikolojik Danışman, Uludağ Üniversitesi Doktora Öğrencisi,
muratsinanozkan06@gmail.com, OrcID: 0000-0002-6118-9658*

Yasemin KÖRLER BAŞKAYA

*Uzman Psikolojik Danışman, Milli Eğitim Bakanlığı,
yaseminkorler@gmail.com, OrcID: 0000-0002-1643-3631*

ÖZET

Ergenlik döneminde gerçekleştirilmesi gereken gelişim görevlerinden biri de geleceği planlamak adına adımlar atmaktır. Bu süreçte gelecek beklentisi kavramı önemli olabilmektedir. Bu araştırmanın amacı gelecek beklentisi ile psikolojik semptomlar ve akademik başarı ile ilişkisini ele alıp incelemektir. Verilerin analizinde betimsel istatistikler için yüzde-frekans ve psikolojik belirtilerin diğer değişkenlerle ilişkisini belirlemek için korelasyon ve aşamalı regresyon analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara bakıldığında geçmez ve geçer akademik başarı ortalamasına sahip ergenlerin gelecek beklentilerinin, orta ve başarılı akademik başarı puanlarına göre anlamlı bulunmuştur. Ekonomik gelecek boyutunu yordama da sırasıyla depresyon ve anksiyete belirtilerinin etkili olduğu. sosyal gelecek

boyutunu yordama da sırasıyla depresyon, anksiyete ve rahatsızlık ciddiyeti indeksi belirtilerinin etkili olduğu, eğitsel gelecek ve kişisel ve mesleki gelecek boyutlarını yordama da anksiyete belirtisinin etkili olduğu söylenebilir. Bulgular, literatür ışığında tartışılmış ve bir takım öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ergen, gelecek beklentisi, psikolojik semptomlar, akademik başarı.

As A Predictor of Future Expectations of Adolescents: Psychological Symptoms and Academic Success

ABSTRACT

One of the development tasks to be carried out during adolescence is to take steps to plan the future. The concept of future expectation can be important in this process. The aim of this research is to examine the future expectancy and its relationship with psychological symptoms and academic achievement. In the analysis of the data, correlations and stepwise regression analysis were used to determine the correlation of the percent-frequency and psychological symptoms with other variables for descriptive statistics. Given the findings, it was found that semantic and successful academic achievement scores of the adolescents with the average academic achievement scores were significant. The predictability of the economic future dimension is also influenced by depression and anxiety symptoms, and the predictive value of social future is influenced by the indices of depression, anxiety, and discomfort severity respectively. Educational anxiety is also predictive of educational future and personal and professional future dimensions. Findings were discussed in the light of the literature and some suggestions were presented.

Key Words: Adolescent, future expectant, psychological symptoms, academic achievement.

GİRİŞ

Zaman yaşama anlam katan bir unsurdur. İnsanlar, dünyaya geldiği ilk andan itibaren zamanın akışı içerisinde geçmiş ve gelecek arasında şimdiki yaşamaya çalışmaktadır. Aslında amaç daha iyi bir gelecek için çabalamaktır. Çünkü çağdaş toplum ve modern eğitim sistemlerinde geleceği planlamaya oldukça önem verilmektedir. Temelinde güdülenme, planlama ve değerlendirme aşamalarının olduğu geleceği planlamanın ise oldukça karmaşık bir süreç olduğu görülmektedir (Artar, 2003). Ayrıca geleceği sağlam biçimde şekillendirmek için, planlama sürecinde “ileriye bakma, beklentiyi geçmişe ve mevcut deneyimlere dayandırma” (Budak, 2000) olarak tanımlanan beklenti kavramının da göz önünde bulundurulmasının

faydalı olacağı söylenebilir. Bu bakımdan geleceğe yönelik bakış açısını etkileyen unsurlardan biri ise gelecek beklentisidir. Gelecek beklentisi insanların geleceğe dair ilgi, bakış açısı ve kaygılarını içeren bilişsel haritalar (Şimşek, 2012), gelecekte olmak istenilen yer ve buna bağlı olarak yaşamdan talep edilenler şeklinde tanımlanmaktadır (İkizoğlu, Dölek ve Çıfci, 2007). Gelecek beklentisi kavramı; ergen örnekleme adına birçok gelişim kuramı ve araştırma için dikkat çeken bir konu olmaktadır (Nurmi, 1991).

Gelecek beklentisinin şimdiki zamana şekil verdiği düşünüldüğünde; farklı yaş grubu ve farklı özellikler barındıran kişiler üzerindeki etkisini ele almanın dikkate değer bilgiler sunacağı düşünülebilir. Bu bağlamda; belirli bir süre hüküm yemiş ve sonrasında tahliye olmuş kişilerin (Karaca, 2010), kadın konuk evlerinde kalan kadınların (Çalış-Targan, 2017), Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin (Apak, 2015), lösemili çocuğa sahip ailelerin (Karabudak, 2016), sokak çocuklarının (Karakuş, 2010), kırsal kesimde yaşayan ergenlerin (Deviren, 2016) ve üniversite okuyan genç yetişkinlerin (Çaylar, 2010) gelecek beklentilerine dair çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu kadar geniş bir popülasyon içinde çalışılan gelecek beklentisi kavramının yoğunlaştığı gelişim dönemlerinden biri de ergenlerdir (Özcan, 2010; Şen, 2015; Aktaş, 2016). Çünkü, ergenlik dönemi lise dönemine denk gelen, geleceğe dair planlamaları yoğun şekilde barındıran bir dönemdir. Ergenlerin gelecekle ilgili beklentilerine bakıldığında genellikle; kariyer, aile ve romantik ilişkiler ile ilgili olduğu görülmektedir (Moore, 2003). Yapılan başka bir çalışmada ergenlerin gelecek beklentilerinin mesleki başarı, evlilik, ekonomik kazanç ve toplumsal saygınlık alanlarında yoğunlaşması da destekler niteliktedir (Yavuzer, Demir, Meşeci ve Sertelin, 2005). Gelecek beklentisi kavramını aydınlatmak ve tanımlamak için çeşitli alt boyutlarda ele alındığı görülmektedir. İş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum ve sağlık ve yaşam gelecek beklentisini açıklamak adına ele alınan alt boyutlardandır (McWhirter ve McWhirter, 2008). Bu çalışmada gelecek beklentisi ise (Şimşek, 2012) tarafından geliştirilen kişisel ve mesleki gelecek, eğitsel gelecek, ekonomik gelecek ve sosyal gelecek beklentisi alt faktörleri ile ele alınmaktadır.

İnsan davranışları üzerinde gelecek beklentilerinin etkisi olduğu bilinmektedir (Adler, 1994). Bu bakımdan gelecek beklentisini etkileyen ve gelecek beklentisinden etkilenen birçok değişken olduğu söylenebilir. Gelecek beklentisinin doğasını açıklamak ve daha iyi anlamlandırmak adına yapılan çalışmalara bakıldığında, birçok farklı değişkenle çalışıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarla da neden sonuç ilişkisi ele alınıp açıklanmaya çalışılmaktadır. Ergenlerin, gelecek beklentilerinin cinsiyete,

akademik başarı ortalamasına, aile gelir düzeyine, disiplin cezası alma durumuna, okulu bırakma eğilimine, kardeş sayısına, okul öncesi eğitimi alma durumuna (Şimşek, 2012) ve lise türüne göre farklılaştığı bilinmektedir (Uluçay, Özpolat, İşgör ve Taşkesen, 2014). Sosyal desteğin artması da gelecek beklentisini olumlu şekilde etkilemektedir (Bayoğlu ve Purutçuoğlu, 2010). Ergenlerin öznel iyilik hali düzeyinin yükseltilmesi durumunda olumlu gelecek beklentisinin de yükseleceği bilinmektedir (Eryılmaz, 2011). Kişilik özelliklerinin de (Şanlı ve Saraçlı, 2015) gelecek beklentisi üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Ayrıca akademik anlamda başarı yükseldikçe gelecek beklentisinin de olumlu yönde arttığı bilinmektedir (Devolder ve Lens 1982; Tuncer ve Bahadır, 2018). Çünkü yaşanan başarı ve başarısızlıkların, çevreden alınan olumlu ve olumsuz dönütlerin gelecek beklentisini etkileyeceği söylenebilir.

Gelecek tasarımının iyi yapılmaması ve beklentilerin gerçekleştirilmemesi durumunda yoğun bir ümitsizlik, stres (Çokluk, 2000), kaygı ve depresyon (MacLeod ve Byrne 1996) yaşanabilmektedir. Yine geleceğe yönelik oluşturulan beklentilerin gerçekleşmesine ilişkin umut duygusu hem ruh sağlığını ve yaşamdan hoşnut olma düzeyini etkileyebilmektedir (Yavuzer ve ark., 2015). Gelecek beklentisi konusunda yapılan araştırmalarda, olumlu gelecek beklentisine sahip olan bireylerin, olumlu hissettikleri ve psikolojik sağlık açısından güçlü oldukları bilinmektedir (McCabe ve Barnett, 2000). Benzer şekilde davranış ve düşüncelerinde esnek olan ve psikolojik sağlamlığı yüksek olan bireylerin olumlu gelecek beklentisine eğilimli oldukları ifade edilmektedir (Walsh, 1996). Gelecek beklentisi ile ilgili araştırmalara bakıldığında, psikolojik açıdan bireyin ne yaşadığı, kendine dair algılarının gelecek beklentisine yönelik algısı üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Bu bakımdan gelecek beklentisinin doğasını daha iyi anlayabilmek adına bireylerin sahip olabileceği psikolojik belirtiler ile ilişkisinin ele alınmasının faydalı olacağı düşünülmektedir,

Ergenlik dönemini gelecek adına önemli kararların verildiği ve kimlik kazanımının gerçekleştiği bir dönem olarak önem arz etmektedir (Steinberg, 2007). Bu dönemi bireylerin sağlıklı bir şekilde atlatılması ve dengeli bir ruh haline sahip olması gelecek beklentisi üzerinde de etkili olacağı söylenebilir. Çünkü, kendine vakit ayıramadan sürekli hayatın gereklilikleri için çabalayan birey, kendisine yabancılaşabilmekte, makineleşmiş bir şekilde yaşayabilmektedir, Bu süreç sırasında karşılaşabileceği problemler, bireyin psikolojik bütünlüğünü tehdit eder duruma gelebilmektedir (Taş, 2015). Böylece ruh sağlığının göstergelerinden biri olan kendisi ile barışık olmaktan uzaklaşan birey kimi zaman toplumsal

baskı ile sessizleşebilmekte, kimi zaman da toplumu yok sayarak asileşebilmektedir. Her iki uçta da birey sakin ve problemsiz yaşantısından uzaklaşabilmekte depresyon, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, fobiler, obsesif- kompulsif bozukluk (Gülcez, 2007; Sarı, 2008) gibi bir takım belirtiler gösterebilmektedir. Psikolojik belirtiler ile birçok değişkenin ele alınıp incelendiği görülmektedir. Psikolojik belirtilerin, özduyarlık (Korkmaz, 2018), özyeterlik (Karaca ve Telef, 2011), duygusal özyeterlik (İkiz ve Sakarya-Çınkı, 2016), benlik saygısı (Çetin ve Çavuşoğlu, 2009), akademik başarı (Şimşek, 2010), yaşam doyumu (Telef, 2013) ve genel zeka düzeyi (Aydın ve Konyalıoğlu, 2011) ile negatif ilişkili olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, problemler internet kullanımı (Kaya, İkiz ve Asıcı, 2016), sanal zorbalık davranışı (Batmaz ve Ayas, 2013), öfke ve ruminasyon (Erdur-Baker, Özgülük, Turan ve Demirci Danışık, 2009) ile pozitif ilişkili olduğu görülmektedir. Birbiri ile ilişkili olan ve insan psikolojisini oluşturan kavramların ruh sağlığı ve psikolojik belirtiler ile ilişkinin ele alınmasının önleyici ve iyileştirici çalışmalarda etkili olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmalar incelendiğinde gelecek beklentisi ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkileri ele alan araştırma bulgularına rastlanmamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada ergenlerin gelecek beklentileri üzerinde psikolojik belirtiler ve akademik başarı etkisini ele alıp belirli sonuçlar üzerinde önerilerde bulunmak amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma ergenlerin psikolojik belirtileri ile gelecek beklentisi ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlayan betimsel bir çalışmadır, Araştırmada, betimsel istatistikler için yüzde-frekans ve psikolojik belirtilerin diğer değişkenlerle ilişkisini belirlemek için korelasyon ve aşamalı regresyon analizi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Eskişehir Odunpazarı ilçesinde bulunan araştırmacılarından birinin görev yaptığı liseden uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Uygun örnekleme zaman, para ve işgücü bakımından var olan sınırlılıklar sebebiyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2017). Çalışma grubunda, 262 erkek ve 151 kız toplam 413 ergen bulunmaktadır.

Ergenlerin, 106'sı (%25,7) 9, sınıfa, 104'ü (%25,2) 10, Sınıfa, 99'u (%24) 11, Sınıfa, 104'ü'sü (%25,2) 12, sınıfa devam etmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, Kişisel Bilgi Formu, Kısa Semptom Envanteri, Gelecek beklentisi Ölçeği ile toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Ergenlerin demografik bilgilerini (cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı) öğrenmek adına kişisel bilgi formu hazırlanmıştır.

Kısa Semptom Envanteri

Kısa Semptom Envanteri Derogatis (1992) tarafından geliştirilmiş 53 maddelik likert tipi, kendini değerlendirme türü bir envanterdir. Kısa Semptom Envanterisi, SCL-90 olarak bilinen 90 maddelik Semptom Belirleme Listesi'nin kısaltılmış halidir. Yaklaşık 5-10 dakika içinde doldurulabilen bir formudur. Ölçeğin puanlaması "hiç" ve "çok fazla" ifadelerine karşılık gelen 0 ile 4 arasında değişen puanlar verilerek hesaplanır. Türk örneklemi üzerinde Şahin ve Durak (1994) tarafından yapılan üç ayrı çalışmada, ölçeğin toplam puanından elde edilen Cronbach Alfa katsayıları ,96 ve ,95, alt ölçekler için elde edilen katsayılar ise ,55 ile ,86 arasında değişmektedir. Ölçeğin geneli için Cronbach Alfa katsayısı,95 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan toplam puanın yüksekliği, bireylerin ruhsal belirtilerinin sıklığını göstermektedir. Kısa semptom envanterinin ergenler için geçerlik ve güvenilirliğine bakıldığı araştırmada, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısının ,70 (somatizasyon), ve ,88 (depresyon) arasında değiştiği olduğu görülmektedir. KSE'nin ölçüt bağımlı geçerliğini saptamak amacıyla kullanılan Sürekli Kaygı Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri, Sosyal Karşılaştırma Envanteri ve Yaşam Memnuniyet Ölçeği ile aralarındaki korelasyon değerleri de ölçeğin geçerli olduğunu göstermektedir (Şahin, Batıgün ve Uğurtaş, 2002). Araştırmamızda yer alan ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa katsayısı ,65 ile ,78 arasında değişmektedir.

Gelecek Beklentisi Ölçeği

Ölçek, Şimşek (2012) tarafından ergenlerin kişisel ve mesleki gelecek, eğitsel gelecek, ekonomik gelecek ve sosyal gelecekleri ile ilgili görüşlerini tespit etmek amacı ile geliştirilmiştir. Ölçek "hiç katılmıyorum" ve "tamamen katılıyorum" şeklinde 5'li likert tipli 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar olumlu gelecek beklentisine sahip olma düzeyinin arttığını göstermektedir. Gelecek Beklentisi Ölçeği'nin yapı geçerliğinin araştırılması amacıyla faktör analizi uygulanmıştır, 4 boyut

altında toplandığı görülmüştür. Dört boyutta toplanan 33 maddenin açıkladığı toplam varyans ise %59,82 olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin ölçeğe verdikleri yanıtların değerlendirilmesinde düşük ortanın altı, orta, ortanın üstü ve yüksek olmak üzere beş farklı düzey belirlenmiştir. Belirlenen beş farklı düzey şunlardır: 1 – 1,79 düşük, 1,80 – 2,59 ortanın altı, 2,60 – 3,39 orta, 3,40 – 4,19 ortanın üstü, 4,20 – 5,00 yüksek olarak sınıflandırılmıştır. Araştırmamızda yer alan ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa katsayısı ,62 ile ,74 arasında değişmektedir.

İşlem

Çalışmada kullanılan ölçekler katılımcılara gönüllülük esasında dayalı olarak yüz yüze araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Örneklem Eskişehir ili Odunpazarı ilçesindeki ergenlerden oluşmaktadır. Katılımcılara öncelikle araştırmanın amacına yönelik kısa bir bilgi verilmiş ve ardından uygulamaya geçilmiştir. Çalışmanın amacı anlatıldıktan sonra motivasyon konuşması yapılarak gönüllü olan katılımcılardan veri toplanmıştır. Katılımcılardan kimlik bilgileri istenmemiştir. Ölçeklerin uygulanması 10-15 dakika arasında değişmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde lisanslı SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu, çarpıklık ve basıklık değerleri, varyans homojenliği ve $N > 30$ olması ile değerlendirilmiştir. Basıklık değerleri -0,90 ile 1,12 arasında; çarpıklık değerleri ise -1,04 ve -1,24 arasında tespit edilmiştir. Gözlenen değerlerin, basıklık ve çarpıklık değerlerinin ise -1,96 ve +1,96 normallik sınırları içinde olduğu, p değerinin ise 0,05 anlamlılık düzeyinde yer aldığı görülmüştür (Büyüköztürk ve ark., 2017). Gelecek beklentisi ile akademik başarı ortalaması farkını bulmak için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Ayrıca yordayıcı değişkenler ile yordanan değişken arasında doğrusal bir ilişki olduğu belirlenmiş; değişkenler arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları hesaplanmış, sonra, bağımsız değişken sayısı fazla olduğunda çeşitli yöntemler yardımıyla modele katkısı en fazla olan daha az sayıdaki değişken veya değişkenler belirlemek için aşamalı regresyon analizi tekniği uygulanmış (Tabachnick ve Fidell, 2007) ve sonuçlar açıklanmıştır. Söz konusu yöntemler arasında; adım adım regresyon yöntemi Araştırmada, anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Verilerin normal dağılım sergilemesi, çoklu bağlantı sorununun bulunmaması, bağımlı ve bağımsız değişkenlerin arasında var olan ilişkinin doğrusal olması ve örneklemin yeterli büyüklüğü sahip olması bu gerekliliklerden bazılarıdır (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010). Çok değişkenli normallik dağılımının tespit

edilmesinde ki-kare tablosunda $p < ,001$ olasılık değerinden küçük olup olmadıklarına bakılarak normalliği belirlenmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Araştırma kapsamında toplanan verilerin çok değişkenli normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığı, Mahalanobis Uzaklığı ile belirlenmiş ve ki-kare tablosunda [$\chi^2_{(5)} = 20,52$, $p < ,001$] olasılık değerinden küçük olduğu görülmüştür. Mahalanobis değerleri ile ilgili literatür incelendiğinde çalışmamızla benzer sonuçlar gösteren araştırmaların olduğu görülmektedir (Kılıç ve Şen, 2014; Koçdar, Karadağ, Şahin ve Karadeniz, 2016). Gözlenen değerlerin, Basıklık değerlerinin -2 ve +2 arasında; çarpıklık değerlerinin ise -1,96 ve +1,96 normallik sınırları içinde olduğu, p değerinin ise 0,05 anlamlılık düzeyinde yer aldığı görülmüştür (Büyüköztürk, 2017).

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada ergenlerin psikolojik belirti, gelecek beklentisi ve akademik başarı ile bu değişkenlerin birbiri ile ilişkisine dair elde etmek için verilerin ortalaması ile tek yönlü varyans analizi, aşamalı regresyon analizlerinden elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 1. Değişkenlerin ortalama ve standart sapmaları

Değişkenler	N	\bar{X}	Ss
Akademik ortalama	413	2,84	,589
Kısa Semptom Envanterisi Alt Ölçekleri			
Anksiyete	413	1,28	,846
Depresyon	413	1,61	,946
Olumsuz Benlik	413	1,29	,879
Somatizasyon	413	,986	,766
Hostilite	413	1,71	,906
Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi	413	,136	,072
Belirti Toplam İndeksi	413	31,63	12,15
Semptom Toplam İndeksi	413	,210	,064
Gelecek Beklentisi Alt Ölçekleri			
Gelecek Beklentisi Ekonomik	413	2,57	1,10
Gelecek Beklentisi Sosyal Gelecek	413	2,18	,976
Gelecek Beklentisi Eğitsel	413	2,60	1,18
Gelecek Beklentisi Kişilik ve Mesleki Gelecek	413	3,82	,940
Gelecek Beklentisi Toplam Puan	413	2,85	,884

Tablo 1’de görüldüğü gibi akademik ortalama ilgili ergenlerin puan ortalaması 2,84, kısa semptom envanteri alt ölçeklerinden anksiyete 1,28, depresyon 1,61, olumsuz benlik 1,29, somatizasyon ,986, hostilite 1,71, rahatsızlık ciddiyeti indeksi ,136, belirti toplam indeksi 31,63, semptom toplam indeksi ,210, gelecek beklentisi alt ölçeklerinden ekonomik 2,57, sosyal gelecek 2,18, eğitsel 2,60, kişilik ve mesleki gelecek 3,82 ve gelecek beklentisi toplam puanı 2,85 olarak bulunmuştur. Gelecek beklentisi ve alt boyutlarına dair bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Gelecek beklentisi ve alt boyutlarına ilişkin bulgular

Değişkenler	N	Min,	Mak,	\bar{X}	Ss
Ekonomik	413	1,00	5,00	2,57	,85
Sosyal Gelecek	413	1,00	5,00	2,17	,97
Eğitsel	413	1,00	5,00	2,60	,81
Kişisel ve mesleki Gelecek	413	1,00	5,00	3,82	,94
Gelecek Beklentisi Toplam Puan	413	1,00	5,00	2,84	,82

Tablo 2’de gelecek beklentisi ölçeğinin boyutlarına ilişkin bulgular incelendiğinde, ergenlerin kişisel ve mesleki gelecekler (\bar{X} =3,82) orta düzeyin üzerinde iken eğitsel (\bar{X} = 2,60), ekonomik (\bar{X} = 2,57), sosyal gelecek (\bar{X} = 2,17), ve gelecek beklentisi toplam puanında ortalamanın altında bulunmaktadır. Akademik ortalamaya göre ergenlerin gelecek beklentisi toplam puanları arasındaki tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Akademik ortalamaya göre ergenlerin gelecek beklentisi toplam puanları arasındaki tek yönlü varyans analizi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler Ortalaması	f	p
Gruplar arası	1,691	3	,564	,847	,041*
Gruplar içi	272,092	409	,665		

*p<,05

Tablo 3 incelendiğinde akademik ortalamaya sahip ergenlerin gelecek beklentisi toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur

($f=,847$, $p<,05$). Akademik ortalamaya göre ergenlerin gelecek beklentisi toplam puanları arasındaki farka ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Akademik ortalamaya göre ergenlerin gelecek beklentisi toplam puanları arasındaki anlamlı farklılıklar

Akademik başarı		Ortalama Farkı	p
Geçmez	Geçer	,621	,035*
	Orta	,687	,046*
	Başarılı	,695	,056
Geçer	Geçmez	-,621	,035*
	Orta	,0663	,047*
	Başarılı	,0741	,962
Orta	Geçmez	-,687	,046*
	Geçer	-,0663	,047*
	Başarılı	,0078	,060
Başarılı	Geçmez	-,695	,486
	Geçer	-,0741	,962
	Orta	-,0071	,060

* $p<,05$

Tablo 4 incelendiğinde “geçmez” akademik başarıya sahip olan ergenlerin gelecek beklentisi toplam puan ortalamasının ($\bar{X}=2,80$) “geçer ve orta düzey” akademik başarıda bulunan ergenlerin gelecek beklentisi toplam puanlarından ($\bar{X}=3,00$, $\bar{X}=3,51$) daha düşük seviyede olduğu bulunmuştur ($F_{3,409}=,847$, $p<,05$). “Geçer” akademik başarıya sahip ergenlerin gelecek beklentisi toplam puanlarının ($\bar{X}=3,00$) “orta düzey” akademik başarıda bulunan ergenlerin gelecek beklentisi toplam puanlarından ($\bar{X}=3,51$) daha düşük seviyede olduğu bulunmuştur ($F_{3,409}=,847$, $p<,05$). Akademik başarıları “başarılı” olan ergenlerin gelecek beklentisi toplam puanlarının ($\bar{X}=2,82$), akademik başarıları “başarısız, geçer ve orta düzeyde olan ergenlerin gelecek beklentisi toplam puanlarında ($\bar{X}=2,82$, $\bar{X}=2,82$, $\bar{X}=2,84$) farklılık bulunmamıştır ($F_{3,409}=,847$ $p>0,05$). Ergenlerin psikolojik belirtileri ile gelecek beklentisi arasındaki korelasyon analiz sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Ergenlerin psikolojik belirtileri ile gelecek beklentisi arasındaki korelasyon analizi

	Anksiyete	Depresyon	Olumsuz Benlik	Somatizasyon	Hostilite	Rahatsızlık Ciddiyeti İnd,	Belirti Toplam İnd,	Semptom Toplam İnd,	Ekonomik Gelecek	Sosyal Gelecek	Eğitsel Gelecek	Kişisel Mesleki Gelecek
Anksiyete	1											
Depresyon	,82*	1										
Olumsuz Benlik	,83*	,82*	1									
Somatizasyon	,75*	,72*	,71*	1								
Hostilite	,70*	,67*	,65*	,60*	1							
Rahatsızlık Ciddiyeti İnd,	,93*	,92*	,91*	,84*	,82*	1						
Belirti Toplam İndeksi	,81*	,81*	,81*	,75*	,64*	,86*	1					
Semptom Toplam İndeksi	,63*	,63*	,61*	,56*	,72*	,71*	,33*	1				
Ekonomik Gelecek	-,22*	-,29*	-,21*	-,14*	-,24*	-,25*	-,23*	-,18*	1			
Sosyal Gelecek	-,19*	-,26*	-,18*	-,14*	-,25*	-,23*	-,21*	-,19*	,72*	1		
Eğitsel Gelecek	-,07*	-,14*	-,11*	-,09*	-,14*	-,13*	-,13*	-,13*	,61*	,68*	1	
Kişisel ve Mesleki Gelecek	-,20*	-,21*	-,19*	-,19*	-,14*	-,21	-,22*	-,11*	,37*	,33*	,31*	1

* p<,05

Tablo 5 incelendiğinde, Anksiyete ile Depresyon ($r=0,82$; $p<0,01$), olumsuz benlik ($r=0,83$; $p<0,01$), somatizasyon ($r=0,63$; $p<0,01$), hostilite ($r=0,70$; $p<0,01$), rahatsızlık ciddiyeti indeksi ($r=0,93$; $p<0,01$), belirti toplam indeksi ($r=0,81$; $p<0,01$), semptom toplam indeksi ($r=0,63$; $p<0,01$) arasında pozitif yönde bir ilişki varken; ekonomik ($r=-0,22$; $p<0,01$), sosyal gelecek ($r=0,63$; $p<0,01$), eğitsel ($r=-0,07$; $p<0,01$), kişi ve mesleki gelecek ($r=-0,20$; $p<0,01$) arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Depresyon ile olumsuz benlik ($r=0,82$; $p<0,01$), somatizasyon ($r=0,72$; $p<0,01$), hostilite ($r=0,67$; $p<0,01$), rahatsızlık ciddiyeti indeksi ($r=0,92$; $p<0,01$), belirti toplam indeksi ($r=0,63$; $p<0,01$), semptom toplam indeksi ($r=0,63$; $p<0,01$) arasında pozitif yönde bir ilişki varken; Ekonomik

($r=-0,22$; $p<0,01$), sosyal gelecek ($r=-0,26$; $p<0,01$), eğitsel ($r=-0,14$; $p<0,01$), kişi ve mesleki gelecek ($r=-0,21$; $p<0,01$) arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Olumsuz benlik ile somatizasyon ($r=0,71$; $p<0,01$), hostilite ($r=0,65$; $p<0,01$), rahatsızlık ciddiyeti indeksi ($r=0,91$; $p<0,01$), belirti toplam indeksi ($r=0,81$; $p<0,01$), semptom toplam indeksi ($r=0,61$; $p<0,01$) arasında pozitif yönde bir ilişki varken; ekonomik ($r=-0,21$; $p<0,01$), sosyal gelecek ($r=-0,18$; $p<0,01$), eğitsel ($r=-0,11$; $p<0,01$), kişi ve mesleki gelecek ($r=-0,19$; $p<0,01$), arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Somatizasyon ile hostilite ($r=0,60$; $p<0,01$), rahatsızlık ciddiyeti indeksi ($r=0,84$; $p<0,01$), belirti toplam indeksi ($r=0,75$; $p<0,01$), semptom toplam indeksi ($r=0,56$; $p<0,01$) arasında pozitif yönde bir ilişki varken; ekonomik ($r=-0,14$; $p<0,01$), sosyal gelecek ($r=-0,14$; $p<0,01$), eğitsel ($r=-0,09$; $p<0,01$), kişi ve mesleki gelecek ($r=-0,19$; $p<0,01$), arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Hostilite ($r=0,82$; $p<0,01$) ile rahatsızlık ciddiyeti indeksi, belirti toplam indeksi ($r=0,64$; $p<0,01$), semptom toplam indeksi ($r=0,72$; $p<0,01$) arasında pozitif yönde bir ilişki varken; Ekonomik ($r=-0,24$; $p<0,01$), sosyal gelecek ($r=-0,25$; $p<0,01$), eğitsel ($r=-0,14$; $p<0,01$), kişi ve mesleki gelecek ($r=-0,14$; $p<0,01$), arasında negatif bir ilişki bulunmuştur.

Rahatsızlık ciddiyeti indeksi ile belirti toplam indeksi ($r=0,86$; $p<0,01$), semptom toplam indeksi ($r=0,72$; $p<0,01$) arasında pozitif yönde bir ilişki varken; ekonomik ($r=-0,25$; $p<0,01$), sosyal gelecek ($r=-0,23$; $p<0,01$), eğitsel ($r=-0,13$; $p<0,01$), kişi ve mesleki gelecek ($r=-0,21$; $p<0,01$), arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Belirti toplam indeksi ile semptom toplam indeksi ($r=0,33$; $p<0,01$) arasında pozitif yönde bir ilişki varken; ekonomik ($r=-0,23$; $p<0,01$), sosyal gelecek ($r=-0,21$; $p<0,01$), eğitsel ($r=-0,13$; $p<0,01$), kişi ve mesleki gelecek ($r=-0,22$; $p<0,01$), arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Semptom toplam indeksi ile ekonomik ($r=-0,18$; $p<0,01$), sosyal gelecek ($r=-0,19$; $p<0,01$), eğitsel ($r=-0,13$; $p<0,01$), kişi ve mesleki gelecek ($r=-0,11$; $p<0,01$) arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Ekonomik ile sosyal gelecek ($r=0,72$; $p<0,01$), eğitsel ($r=0,61$; $p<0,01$), kişi ve mesleki gelecek ($r=0,37$; $p<0,01$) arasında pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sosyal gelecek ile eğitsel ($r=0,68$; $p<0,01$), kişi ve mesleki gelecek ($r=0,33$; $p<0,01$) arasında pozitif anlamlı bir ilişki

bulunmuştur, Eğitsel ile kişi ve mesleki gelecek ($r=0,31$; $p<0,01$) arasında pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Gelecek beklentisini yordayan psikolojik belirtiler ve akademik ortalama değişkenleri alınarak aşamalı regresyon analizi yapılmıştır, Analizinin sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Gelecek beklentisi alt boyutlarının yordayıcısı olarak psikolojik belirtilerin aşamalı regresyon analizi

Bağımlı Değişkenler	Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar		Korelasyonlar		R	R ²
		B	Std, hata	Beta	t	Kısmi			
Ekonomik Gelecek	1, (Sabit)	3,116	,104		30,08			,286	,082
	Depresyon	-,338	,056	-,286	-6,062***	-,286	-,286		
	2, (Sabit)	3,108	,103		30,05			,331	,109
	Depresyon	-,452	,080	-,382	-5,658***	-,269	-,266		
	Somatizasyon	,195	,099	,134	1,979*	,097	,093		
	Sosyal Gelecek	1, (Sabit)	2,604	,093		28,19			-,393
Depresyon		-,267	,050	-,255	-5,357***	-,255	-,255		
2, (Sabit)		2,712	,104		26,16			,277	,177
Depresyon		-,165	,067	-,158	-2,466*	-,121	-,117		
Hostilite		-,158	,070	-,145	-2,273*	-,112	-,108		
3, (Sabit)		2,731	,103		26,42			-,421	,196
Depresyon		-,446	,133	-,426	-3,345**	-,163	-,158		
Hostilite		-,323	,097	-,298	-3,335**	-,163	-,157		
RCİ		5,514	2,268	,404	2,431*	,119	,115		
Eğitsel Gelecek	1, (Sabit)	2,929	,124		23,56			-,347	,121
	Hostilite	-,190	,064	-,144	-2,960**	-,144	-,144		
Kişisel ve Mesleki Gelecek	1, (Sabit)	4,351	,126		34,40			-,327	,107
	BTİ	-,017	,004	-,217	-4,503***	-,217	-,217		

* $p<,05$, ** $p<,01$, *** $p<,001$ RCİ: Rahatsızlık ciddiyeti İndeksi, BTİ: Belirti toplam indeksi

Tablo 6’da görüldüğü üzere Kısa semptom envanteri alt boyutlarından depresyon ve anksiyete ve gelecek beklentisi alt boyutlarından ekonomi ile negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır. Depresyon ekonomik değişkeni yordama da en önemli katkıda bulunan değişken olduğu tespit edilmiştir. İkinci güçlü değişken ise anksiyete olduğu bulunmuştur. Depresyonun Ekonomi değişkenine ilişkin toplam varyansın yaklaşık %8 ($R^2 = ,082$)’ini açıkladığı, anksiyete ile birlikte toplam varyansın yaklaşık %11 ($R^2 = ,109$)’unu açıkladığı görülmektedir.

Sosyal gelecek değişkeni ile depresyon, anksiyete ve rahatsızlık ciddiyeti indeksi ile negatif yönde ilişki olduğu bulunmuştur. Sosyal gelecek değişkenini yordama da depresyon en önemli değişken olduğu tespit edilmiştir. Ardından sırasıyla anksiyete ve rahatsızlık ciddiyeti indeksi gelmektedir. Depresyonun sosyal gelecek değişkenine ilişkin toplam varyansın yaklaşık %16 ($R^2 = ,155$)’ini açıkladığı, anksiyete ile birlikte yaklaşık %18 ($R^2 = ,177$) ve rahatsızlık ciddiyeti indeksi ile yaklaşık %20 ($R^2 = ,196$)’unu açıkladığı görülmektedir.

Eğitsel değişkeni ile anksiyete arasında negatif ilişki olduğu ve anksiyete değişkeninin eğitsel değişkenini açıklama varyansı %12 ($R^2 = ,121$) olduğu tespit edilmiştir. Kişisel ve mesleki gelecek değişkeni ile anksiyete değişkeni arasında negatif ilişki olduğu ve anksiyete değişkeninin açıklama varyansı %11 ($R^2 = ,107$) olduğu bulunmuştur.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada ergenlerin gelecek beklentisi ve akademik başarı ortalamaları arasındaki ilişki incelenmiştir. Akademik başarı ortalaması kategorik (geçmez, geçer, orta, başarılı) hale getirilerek gelecek beklentisi toplam puanları arasındaki farka bakılmıştır. Araştırmada “geçmez ve geçer” akademik başarı ortalamasına sahip ergenlerin gelecek beklentilerinin, “orta ve başarılı” akademik başarı puanlarına göre anlamlı bulunmuştur. Bir başka ifade ile “orta ve başarılı” akademik başarısı olan ergenlerin gelecek beklentilerini olumlu olarak algılamak, “geçmez ve geçer” akademik başarısı olan ergenlerin gelecek beklentilerini olumsuz olarak algılamaktadır. Avcı (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada gelecek zaman algısı ile akademik başarı arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu bulmuştur, Yani; akademik başarısı yüksek olanların gelecek beklentisi de olumlu olmaktadır. Bazı araştırmalarda akademik başarı düzeyinin, umut ve umutsuzluk düzeylerini anlamlı etkilediği bulunmuştur. Akademik başarının gelecek zaman algısı üzerine etkisini araştıran çalışmaların bulgularına bakıldığında

ise, gelecek zaman algısı üzerinde etkisinin olduğu görülmektedir (Jenkins ve Marsan, 1999; Shell ve Husman, 2001; Peetsma, Hascher ve Roede, 2005). Çelikel ve arkadaşları (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada düşük başarı düzeyine sahip üniversite öğrencilerinin umutsuzluk ve depresif belirti düzeylerinin anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak araştırma bulgularından farklı olarak Şimşek (2012) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin gelecek beklenti düzeyinin akademik not ortalamasına göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Sonuç olarak, ergenler gelecek beklentilerini algılamalarında bazı araştırmalar akademik başarının olumlu etkisini vurgularken bazı araştırmalar herhangi bir etkisinin olmadığını belirtmektedir.

Ergenlerin gelecek beklentisi ile psikolojik belirtileri alt boyutları arasındaki ilişkiyi aşamalı regresyon analizi ile incelenmiştir. Bulgulara bakıldığında ekonomik gelecek boyutunu yordama da sırasıyla depresyon ve anksiyete belirtilerinin etkili olduğu, sosyal gelecek boyutunu yordama da sırasıyla depresyon, anksiyete ve rahatsızlık ciddiyeti indeksi belirtilerinin etkili olduğu, eğitsel gelecek ve kişisel ve mesleki gelecek boyutlarını yordama da anksiyete belirtisinin etkili olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik, sosyal, eğitsel, kişisel ve mesleki gelecek beklentisi boyutlarını ergenlerin depresif olma ve anksiyete düzeyini yükselttiği görülmektedir. Ergenlerin gelecek beklentilerinde depresyon ve anksiyete rahatsızlık ciddiyeti indeksinin etkili olduğu görülmektedir. Ergenlerin rahatsızlık ciddiyeti indeksinin etkili olması ruhsal belirtilerden duyulan sıkıntının artışına işaret etmektedir (Tolan, 1990; Seigner, 1992; Libreska, 2002). Bilişsel yaklaşıma göre bireyin endişe, öfke veya umutsuzluk gibi duyguların oluşmasının temelinde olaylarla ilgili beklenti ve algılarının yattığı görülmektedir (Kodan, 2013). Benzer şekilde Blaney (1986), Nolen-Hoeksema (1987), Abela, Vanderbilt ve Rochon (2004), Muris, Roelofs, Maesters ve Boomsma (2004) ve Erdur-Baker, Özgülük, Turan ve Danişık (2009) yaptıkları çalışmalarında araştırma bulgularıyla tutarlı olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda ergenlerin umut/umutsuzluk düzeyi depresyon ve anksiyete ile ilişkisinin olduğunu ve aynı zamanda bu durumun gelecek beklentisini etkilediğini tespit edilmiştir (Türkleş, Hacıhasanoğlu ve Çapar, 2008). Lovu, Hărăguş ve Roth (2018) ergenler ile yaptığı çalışmada yüksek düzeyde iyimser olanlar, depresif belirtileridaha az gösterenler ve ego savunma gücü yüksek olan ergenlerin gelecek beklentilerinin de olumlu olduğunu vurgulamaktadır. Uçaner ve Özçelik (2010)'in üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada Beck umutsuzluk ölçeğinin gelecekle ilgili duygu, beklenti, motivasyon kaybı ve umut alt boyutlarının gelecekle ilgili duygu ve beklenti düzeyinin düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Aynı zamanda

ergenlerin motivasyonlarının yüksek, gelecekte beklenenlerinin düşük olduğu (Aras, 2011) ve sosyal geleceği ile ilgili tereddüt yaşadığı bilinmektedir (Kalaycıoğlu, 2000-2001; Şimşek, 2012). Ayrıca gelecek beklentisi olumsuz olan ergenlerin umut seviyelerinin düştüğünü bu nedenle ruh sağlığını olumsuz etkilediği görülmektedir (Derman, 2013). Olumsuz gelecek beklentisi, çaresizlik ve karamsarlık gibi faktörlerin toplumsal ve psikolojik açıdan iyi olma halini etkilemektedir. Bunun sonucu olarak da zor yaşantılardan geçen bireylerin ruhsal problemlere yatkınlık olduğu görülmektedir (Oğuztürk, Akça ve Şahin, 2011), Güleri (1998) yaptığı diğer çalışmada ise kötümser bakan gençlerin gelecek beklentilerinin olumsuz olduğu tespit etmiştir.

Ergenlik, bedensel, bilişsel, toplumsal ve ahlakî açıdan çeşitli değişikliklerin yaşandığı zor bir süreçtir, Ayrıca ergenlerin ekonomik gelecekle ilgili yaşayabilecekleri problemler (iş imkânı, refah düzeyi gibi) depresyon ve anksiyete oluşumuna etki etmiş olabilmektedir. Gelecek beklentisi, gelecekle bağlantılı ilgi, öneri ve stres barındıran bilişsel yapılar (Şimşek, 2012). Buna bağlı olarak bireylerin gelecekte nasıl, nerede vb, olmak istediği kişisel ve sosyal yaşamdan istedikleridir (İkizoğlu, Önal-Dölek ve Gökçearslan-Çifci, 2007). Ergenlerin yetişkinliğe geçtiği bu dönemde fiziksel, psikolojik ve sosyolojik değişimlerle yeni roller kazanmaktadır. Ergenlerin bu dönemde kariyerle ilgili temellerin atılması sebebiyle ergenlikte ruhsal problemlerin oluşması ile birlikte bireysel ve sosyal yaşamını olumsuz yönde etkileyebilecek durumlar oluşabilmektedir. Olumsuz etkilenen ergenler geleceğe yönelik daha karamsar bir yapıya girebilmektedir (Schmid, Kphelps ve Lerner, 2011). Verdugo ve Sandoval (2018) ergenlerle yaptığı çalışmada duygusal ve davranışsal problemleri olan ergenlerin gelecekteki beklentileri daha düşük oldukları bulunmuştur. Bütün bu sonuçlar ergenlerin depresyon ve anksiyete düzeyini yoğun yaşamalarına sebep olup rahatsızlık ciddiyeti indeksi artmasına neden olmaktadır (Gerard ve Booth, 2015).

Sonuç olarak ergenler, yetişkinliğe geçtiği bu süreçte biyolojik ve psikolojik değişimler yaşarken aynı zamanda ruhsal problemler yaşayabilmekte ve gelecek beklentilerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu olumsuz etkiyle birlikte ergenlerin geleceğe yönelik daha karamsar bir düşünce yapısı geliştirmektedir. Araştırma sonuçları da değerlendirildiğinde ailesinden, arkadaşlarından ve çevresindeki diğer kişilerden yeterli düzeyde sosyal destek alabilen ergenlerin sağlıklı ruhsal yapıya sahip olmaktadır. Bu nedenle ergenlerin gelecek beklentilerinin daha sağlıklı ilerlemesi için psikoeğitim programları geliştirilmelidir. Bireylerin geleceğe bakışını etkileyen faktörleri ortaya konulması fiziksel, ekonomik ve sosyal koşullara

göre değişkenlik gösterdiğinden bu tip farklılıkların bulunduğu alt gruplarda incelenmesinde önem arz ettiği görülmüştür. Ergenlerin, gelecek beklentileri ve akademik başarılarının özellikle ergenlik döneminde önemli bir gelişim özelliği olan bir sonraki eğitim basamağına hazırlık açısından ele alınması ve bu değişkenler bağlamında ergeni geliştirici fırsatların sunulmasının önemli olduğu söylenebilir. Bu dönemde yaşanabilecek olası psikolojik semptomlar ve akademik başarı ile gelecek beklentisi ilişkisinin ele alınması ve doğasının daha iyi anlaşılması ile ergenlere yönelik önleyici ve iyileştirici çalışmalara temel sunabilir. Kısaca, ergenlerin kendi yetenek ve potansiyellerini keşfedecekleri ve geliştirecekleri etkinlikler için olanaklar oluşturulması, gelecek beklentilerini oluştururken gerçekçi ve kendilerine uygun kararlar vermeleri konusunda rehberlik edilmesinin önemli olduğu düşünülebilir. Ayrıca ders içeriklerinde de akademik başarının ve gelecek beklentisinin önemine değinilmesi, ergenlerin kendilerini keşfetmelerine yönelik seçmeli derslerin açılması ve akademik başarı, verimli çalışma ve gelecek beklentisi konusunda seminerler düzenlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte ergenlerin ailelerine, psikolojik semptomlar, verimli çalışma ve gelecek konusunda kendi istekleri dışında çocuklarının yetenek ve ilgilerinin dikkate alınması konusunda bilgilendirme yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışma ülkemizde gelecek beklentileri ile psikolojik semptomlar ve akademik başarıyı inceleyen ilk çalışmadır. Bu bakımdan alana katkısı olmasına rağmen birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. Örneklem Eskişehir ili Odunpazarı ilçesinde sınırlı sayıdaki ergenlerden oluşmaktadır. Yapılacak çalışmaların daha farklı örneklerle desteklenmeye ihtiyaç duymaktadır. Araştırmada regresyon analizi kullanılmıştır. Gelecek beklentisini oluşmasında etkili olabilecek gizil değişkenler ve aracı değişkenlerin tespiti için ileri düzey istatistikler tercih edilebilir. Ayrıca ergenlerin gelecek beklentilerinin oluşmasında akademik başarı ve psikolojik semptomlarının nedenlerini ve etkili olabilecek faktörleri anlamak adına derinlemesine bilgi toplamak için nitel verilerle desteklemek faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Abela, J.R.Z., Vanderbilt, E, and Rochon, A, 2004. A test of the integration of the response styles and social support theories of depression in third and seventh grade children, *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23(5), 653- 674.
- Adler, A. 1994.*İnsan Tabiatını Tanıma*, Çev, Ayda Yörükkan, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.

- Aktaş, E. 2016.*Ergenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile gelecek beklentileri arasındaki ilişki*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Apak, H., 2015. Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri: Mardin örneği, *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 125-142.
- Aras, A. 2011. Müzik bölümü lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi: Hacettepe üniversitesi ankara devlet konservatuvarı örneği, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 509-524.
- Artar, M. 2003. Depremi Yaşayan Ergenlerin Gelecek Beklentilerinin İçeriği, *Kriz Dergisi*, 11(3), 21-28.
- Avcı, S. 2008.Öğretmen adaylarının, gelecek zaman algıları, akademik alandaki arzularını erteleme konusundaki isteklilikleri, algılanan araçsallıkları, sosyoekonomik düzeyleri ve akademik başarıları arasındaki açıklayıcı ve yordayıcı ilişkiler örüntüsü, Doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Aydın, O. ve Konyaloğlu, P. 2011. 18-21 Yaş grubu bireylerin genel zekâ düzeyleri ile psikolojik semptom düzeyleri arasındaki ilişki, *Turkish Journal of Giftedness & Education*, 1(1).
- Baker, Ö. E. Özgülük, S. B., Turan, N. ve Danışık, N. D, 2009. Ergenlerde görülen psikolojik belirtilerin yordayıcıları olarak ruminasyon ve öfke/öfke ifade tarzları, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(32), 45-53.
- Batmaz, M. ve Ayas, T., 2013. İlköğretim ikinci kademeki öğrencilerin psikolojik belirtilere göre sanal zorbalık düzeylerinin yordanması, *Sakarya University Journal of Education*, 3(1), 43-53,
- Bayoğlu, A. S. ve Purutçuoğlu, E., 2010. Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Gelecek Beklentileri Ve Sosyal Destek Algıları, *Kriz Dergisi*, 18(1), 27-39.
- Blaney, P.H., 1986.*Affect and memory: A review*, Psychological Bulletin, 99(2), 229- 246.
- Budak, S. 2000.*Psikoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., 2017. Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı, Ankara: Pegem, 23, Baskı,
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F, (2017), Bilimsel araştırma yöntemleri, *Pegem yayıncılık*, Ankara.
- Çalış-Targan, Ş., 2017.*Kadın konukevlerinde kalan kadınların sosyal destek sistemleri ve gelecek beklentileri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çaylar, G., 2010.*Üniversite öğrencilerinin gelecek beklentilerine etki eden faktörler, bu faktörlerin birbiriyle ilişkileri ve bireylerin depresyon, anksiyete hislerine olan etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Çelikel, F. Ç. ve Erkorkmaz, Ü., 2008. Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkili etmenler, *Nöropsikiyatri Arşivi*, 45(2), 122-129.
- Çetin, H., Çavuşoğlu, H., 2009. Yetiştirme yurdunda ve aileleri ile yaşayan adölesanların benlik saygıları ve psikolojik belirtilerinin karşılaştırılması, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2(4), 137-144.
- Çokluk, Ö., 2000.*Örgütlerde Tükenmişlik: Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar*, (Edit: Cevat Elma ve Kamile Demir), Ankara: Anı Yayıncılık.

- Derman M.T., 2013. 10-11 Yaş Çocuklarının Saldırganlık ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 6(2):879-889.
- Deviren, D., 2016.*Kırsal alan koşullarında kırsal gençliğin yaşam memnuniyetleri ve gelecek beklentileri: Tokat ili örneği*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Devolder M. L. and Lens W. 1982. "Academic Achievement and Future Time Perspective: A CognitiveMotivational Concept", *Journal of Personality and Social Psychology* 42 (1982) 571-655.
- Erdur-Baker, Ö., Özgülük, S., Turan ve Danişık, N. 2009. Ergenlerde görülen psikolojik belirtilerin yordayıcıları olarak ruminasyon ve öfke/ öfke ifade tarzları, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (32), 43-53.
- Eryılmaz A., 2011. "Ergen Öznel İyi Oluşu ile Olumlu Gelecek Beklentisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Düşünen Adam Psikiyatrisi ve Nörolojik Bilimler Dergisi* 24(5), 209-215.
- Gerard, J. M., and Booth, M. Z. 2015. Family and school influences on adolescents' adjustment: The moderating role of youth hopefulness and aspirations for the future, *Journal of Adolescence*, 44, 1-16.
- Gülcez, Ö. E., 2007.*Lise Öğrencilerinin Olumsuz Risk Alma Davranışlarının Psikolojik Belirtiler, Yaş ve Cinsiyet Değişkenleri Açısından İncelenmesi*, Ankara Örneği, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güleri, M. 1998. Üniversiteli ve işçi gençliğin gelecek beklentileri ve kötümserlik-iyimserlik düzeyleri, *Kriz Dergisi*, 6(1), 55-66.
- Hair, J. F. Black, W. C. Babin, B. J., and Anderson, R. E., (2010). Multivariate data analysis, a global perspective, *New Jersey, Pearson, Ed, 7*, 816.
- Horzum, M. B., ve Tuncay, A. Y. A. S. 2014. Orta öğretim öğrencilerin psikolojik belirtilere göre sanal zorba ve sanal mağdur düzeylerinin yordanması, *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, (2).
- İkiz, F. E., ve Sakarya Çınk, Ö, 2016, Ergenlerin Ruhsal Belirtileri İle Duygusal Özyeterlik Düzeylerinin İncelenmesi, *Electronic Turkish Studies*, 11(14).
- İkizoğlu, M., Önal Dölek, E. ve Arslan Cıfci, E.G. 2007. Çalışan çocukların sorunları ve geleceğe ilişkin beklentileri, *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Dergisi*, 18(2), 21-36.
- Güleri, M., 2004. Üniversiteli ve işçi gençliğin gelecek beklentileri ve kötümserlik-iyimserlik düzeyleri, *Kriz Dergisi*, 6 (1), 55-65.
- Jenkins-Marsan, Brenda, 1999. Causal Attribution Patterns and Future Time Perspective: A Comparison of Technical Sector and Pre-University College Students, Yüksek lisans Tezi, University of Sherbrooke.
- Kalaycıoğlu, S. 2000-2001. *Gap bölgesinde Urfa, Harran ve Diyarbakır'da farklı kesimlerde toplumsal, kültürel ve ekonomik değişim beklentileri*, 21,06,2018 tarihinde <http://www.gap.metu.edu.tr/html/yayinlar/gapbolgesidegisimbeklentiSKalaycioglu>, pdf adresinden alınmıştır.
- Karabudak, G. 2016.*Lösemili çocuğa sahip annelerin yaşantıları ve gelecek beklentileri*, Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Karaca, Ö. 2010. *Psychological problems of prisoners on the bases of their upon-release future expectations and personality characteristics: the importance of being parent and time left before release*, Doctoral dissertation, Master thesis, Middle East technical university, İstanbul.
- Kaya, Z., İkiz, F. E. and Asıcı, E., 2016. Investigation of the relationship between problematic internet use and psychological symptoms of science high school students Fen lisesi öğrencilerinin problemli internet kullanımı ile psikolojik semptomları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Journal of Human Sciences*, 13(1), 451-465.
- Kılıç, H., E., Şen, A., İ., 2014. Okul dışı öğrenme etkinliklerine ve eleştirel düşünmeye dayalı fizik öğretiminin öğrenci tutumlarına etkisi, *Eğitim ve Bilim*, 176 ,13-30.
- Koçdar, S., Karadağ, N., Şahin, M. ve Karadeniz, A., 2016. Uzaktan eğitimde çoktan seçmeli güçlük ve ayırt edicilik değerlerinin soru türlerine göre incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(20), 2-18.
- Kodan, S., 2013. Üniversite Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Akılcı Olmayan İnanışlar Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2):175-190,
- Konate, A. D. ve Ergin, D. A. 2018. Ergenler İçin" Gelecek Beklentisi Farkındalık Eğitimi" Programının Etkinliğinin Sınanması, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 13(1), 69-84.
- Korkmaz, B., 2018. Öz-Duyarlık: Psikolojik Belirtiler ile İlişkisi ve Psikoterapide Kullanımı, *Psikiyatride Guncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 10(1), 40-58.
- Libreska, H., 2002. Life perspectives of adolescents in the context of social and economic changes in Poland, In T.
- Lovu, M., B., Hărăguş, P. T. and Roth, T., 2018. Constructing future expectations in adolescence: relation to individual characteristics and ecological assets in family and friends, *International Journal of Adolescence and Youth*, 23(1), 1–10.
- Macleod A. K. and Byrne A., 1996. "Anxiety, Depression and the Anticipation of Future Positive and Negative Experiences", *Journal of Abnormal Psychology* 105(2), 286-289.
- McCabe, K. and Barnett, D. 2000. First comes work, then comes marriage: future orientation among African American young adolescents, *Family Relations*, 49, 63-72.
- McWhirter, E. H., and McWhirter, B. T. 2008. Adolescent future expectations of work, education, family, and community development of a new measure, *Youth & Society*, 40(2), 182-202.
- Moore, D. 2003. Perceptions of Self Control, Relative Deprivation and Expectations of Young Jews and Palestinians in Israel, *The Journal of social psychology*, 143(4), 521-540.
- Muris, P., Roelofs, J., Maesters, C. and Boomsma, P. 2004. Rumination and worry in nonclinical adolescents, *Cognitive Therapy and Research*, 28(4), 539- 554.
- Nolen- Hoeksema, S., 1987. Sex differences in unipolar depression: Evidence and theory, *Psychological Bulletin*, 101(2), 259- 282.
- Nurmi, J. E. 1991. How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning, *Developmental review*, 11(1), 1-59.

- Oğuztürk Ö., Akça F., Şahin G., 2011. Üniversite Öğrencilerinde Umutsuzluk Düzeyi ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Üzerinden İncelenmesi, *Klinik Psikiyatri*, 14:85-93.
- Peetsma, T., Hascher, T. and Roede E., 2005. Relations Between Adolescents' Self-Evaluations, Time Perspectives, Motivation for School and Their Achievement in Different Countries and at Different Ages, *European Journal of Psychology of Education*, 10(3), 209-225.
- Sarı, C., 2008. *Ergenlerin Psikolojik Belirti Düzeyleri ve Uyumlarını Yordayan Bazı Değişkenler*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Seigner, R., 1992. Future orientation age related differences among adolescent females, *Journal of Youth and Adolescence*, 21, 421-437.
- Shell, Duane F. And Jenefer H., 2001. The Multivariate Dimensionality of Personal Control and Future Time Perspective Beliefs in Achievement and SelfRegulation, *Contemporary Educational Psychology*, 26(6), 481-506.
- Şahin, N. H., Durak Batgün, A. ve Uğurtaş, S., 2002. Semptom Envanteri (KSE): Ergenler için kullanımının geçerlik, güvenilirlik ve faktör yapısı, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13(2):125-135.
- Şahin, N. H., Durak, A. 1994. Kısa Semptom Envanteri: Türk gençleri için uyarlanması, *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31):44-56.
- Şanlı T., ve Saraçlı S., 2015. Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 6(11), 25-36.
- Şimşek, H., 2012. Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri ve Gelecek Beklentilerini Etkileyen Faktörler, *Journal of Theoretical Educational Science / Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(1).
- Şimşek, E., 2010. Akademik Başarıyı Yordamada Psikosomatik Belirtilerin Rolü, In *International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya-Turkey*.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. 2007. *Using multivariate statistics*, Boston: Pearson Education.
- Taş, İ., 2015. *Psikolojik belirtileri azaltmaya yönelik psiko - eğitim programının ergenlerde internet bağımlılığına etkisi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Telef, B. B. 2013. Ergenlerin Yaşam Doyumlarının ve Psikolojik Semptomların İncelenmesi, In *Yeni Symposium* 51(1).
- Telef, B. B. ve Karaca, R., 2011, Ergenlerin öz-yeterliklerinin ve psikolojik semptomlarının incelenmesi/Adolescents' self-efficacy and psychological symptoms' investigation, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16),
- Telef, B. B. ve Karaca, R., 2011. Ergenlerin öz-yeterliklerinin ve psikolojik semptomlarının incelenmesi/Adolescents' self-efficacy and psychological symptoms' investigation, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16).
- Tolan, B. Y. 1990. *Günümüz gençliğinin gelecekte beklenenleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Trempala, L. and E. Malmberg (Eds.). *Adolescents' future orientation theory and research*, Frankfurt: Peter Lang.
- Tuncer, M. ve Bahadır, F. 2018. Lise öğrencilerinin gelecek beklentilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, *Journal of Human Sciences*, 15(1), 541-553.
- Türkleş, S. Hacıhasanoğlu, R. ve Çapar, S. 2008. Lise öğrencilerinde depresyon düzeyi ve etkileyen faktörlerin incelenmesi, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(2).
- Uçaner, B. ve Özçelik, S. 2010. Gazi üniversitesi gazi eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi, *EKEV Akademi Dergisi*, 14(42), 341-350.
- Uluçay, T., Özpölat, A. R., İşgör, İ. Y. ve Taşkesen, O., 2014. Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma, *Education Sciences*, 9(2), 234-247.
- Walsh, F. 1996. The concept of family resilience: crisis and challenge, *Family Process*, 35, 261–281.
- Verdugo, L. and Sandoval, Y. 2018. Predictive capacity of psychopathological symptoms for spanish adolescents' future expectations, *Open Access Library Journal*, 5(20).
- Yavuzer, H., Demir, İ., Meşeci, F, ve Sertelin, Ç, 2005. Günümüz gençliğinin gelecek beklentileri, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2).

EXTENDED SUMMARY

Time is an element that adds meaning to life, People are now trying to live between the past and the future in the flow of time from the first moment in the world. And maybe the main purpose is to strive for a better future. Because contemporary society and modern education systems are given great importance to future planning. One of the factors affecting the point of view towards the future in this respect is the future expectation.

Future expectation is defined as cognitive maps (Şimşek, 2012), which includes interests, perspectives and anxieties of the future of the people (İkizoğlu, Dölek ve Çifci, 2007). The concept of future expectant; which is notable for many developmental theories and research in the name of adolescent sampling (Nurmi, 1991). When the future expectancy is thought to have shaped the present time; it may be considered that taking into account the influence of different age groups and people with different characteristics will provide considerable information. In this context; provisions for a certain time eaten and after the discharge has been individuals (Khan, 2010), female guests of the women staying in the house (Work-Targan, 2017), immigrated to Turkey Syrians (Erdem, 2017), leukemia children with families (Karabudak, 2016), the street children (Karakuş, 2010), the rural adolescents (Deviren, 2016) and the young adults studying at university (Çaylar, 2010). One of the developmental periods in which the concept of future expectancy is studied in such a wide population is adolescents (Özcan, 2010; Şen, 2015; Aktas, 2016). Because, adolescence is a period of intense concentration of future plans, Given the expectations of the adolescents about the future, career, family and romantic relationships (Moore, 2003). In research on future anticipation, it is

suggested that positive expectation affects the psychological state positively (McCabe and Barnett, 2000). Individuals with flexible and robust psychological characteristics were found to be prone to a positive future (Walsh, 1996). In this respect, the relationship between psychological symptoms and future expectations is thought to be beneficial. Concepts related to each other and constituting human psychology are thought to be effective in preventive and remedial efforts to deal with mental health and psychological symptoms. When the researches conducted in this context are examined, research findings that address the relation between the future expectation and the psychological symptoms are not found. For this reason, in this research, it is aimed to take psychological symptoms, academic achievement and birth order effect on the future expectations of adolescents and make suggestions on specific results. This study is a descriptive study aiming to determine the relationship between adolescents psychological symptoms, future expectancy, findings about academic achievement and psychological symptoms, future expectation, academic achievement and birth order.

The research group of the study was determined by the appropriate sampling method from one of the researchers in the province of Eskişehir Odunpazarı in the academic year of 2017-2018. In the research group, there are 413 adolescents, 262 male and 151 female, Of the adolescents. 106 (25,7%) were in the 9th grade, 104 (25,2%) were in the 10th grade, 99 (24%) were in the 11th grade and 104 (25,2%) were in the 12th grade. Data were gathered in the survey, Personal Information Form, Brief Symptom Inventory, Future Expectant Scale, The application of scales varied between 10 and 15 minutes. One-way analysis of variance was used to find the difference between the future expectant and academic achievement averages, It was also determined that there is a linear relationship between the predictive variables and the predicted variables; Pearson Correlation Coefficients between variables were calculated, then stepwise regression analysis technique was applied and the results were explained.

Given the findings, it was found that semantic and successful academic achievement scores of the adolescents with the average academic achievement scores were significant. The predictability of the economic future dimension is also influenced by depression and anxiety symptoms, and the predictive value of social future is influenced by the indices of depression, anxiety, and discomfort severity respectively. Educational anxiety is also predictive of educational future and personal and professional future dimensions. Academic success has an effect on future time perception when the findings of studies investigating the effect on future time perception are examined (Jenkins & Marsan, 1999, Shell & Husman, 2001, Peetsma, Hascher & Roede, 2005). Found that the students' hopes / hopelessness levels were related to depression and anxiety during the studies and at the same time this situation affected their future expectation (Türkleş, Hacıhasanoğlu & Çapar, 2008).

Possible psychological symptoms that may be experienced during this period and the relationship between academic achievement and future expectation

can provide a basis for preventive and remedial work for adolescents with a better understanding of their nature. It is also thought that the importance of academic achievement and future expectation in the course contents, opening elective courses for adolescents to discover themselves and organizing seminars on academic success, productive work and future expectations are important. The study is the first study to examine the future expectations, psychological symptoms and academic achievement in our country. Despite this contribution to the area, there are some limitations. The sample consists of a limited number of adolescents in the province of Odunpazarı in Eskişehir. The work to be done needs to be supported by different samples. Regression analysis was used in the study. Advanced statistics may be preferred to identify latent variables and tool variables that may be effective in the formation of future expectations. It will also be useful to support qualitative information to build in-depth knowledge in order to understand the causes of academic achievement and psychological symptoms and the factors that may be effective in the formation of future expectations of adolescents.